

Анотація

Статтю присвячено реконструкції лексико-словотвірної мікросистеми з коренем *Dьlb- (на матеріалі антропонімії).

Ключові слова: антропонім, праслов'янський архетип, лексико-словотвірна мікросистема.

Аннотация

Статья посвящена реконструкции лексико-словообразовательной микросистемы с корнем *Dьlb- (на материале антропонимии).

Ключевые слова: антропоним, праславянский архетип, лексико-словообразовательная микросистема.

Summary

The article deals with the lexical-semantic microsystem with the *Dьlb-root (grounded on the anthroponymic material) reconstruction.

Key words: *anthroponym, Proto-Slavonic archetype, lexical word-building system*

УДК 811.162.1:81.373.2

Dąbrowska-Kamińska A.
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

NAZWY OSOBOWE MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTW RUSKICH W LUSTRACJACH Z XVIII w.

Przedmiotem artykułu jest materiał antroponimiczny pochodzący ze zbiorów Skarbu Koronnego Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, tj. Metryki Koronnej. Rozpatruję nazwiska, które w XVIII wieku, przełomowym dla ich stabilizacji, są nie do końca zbadane. Z lustracji województwa ruskiego, a były to: ziemia chełmska, halicka, lwowska, przemyska, i województwa podolskiego wyekscerpowałam blisko 400 nazw osobowych: imion, nazwisk, nazw profesji, przezwisk. Na terenach pogranicznych krzyżowały się wpływy ruskie, w tym ukraińskie, których dotyczą moje rozważania, z polskimi. Odwołuję się do źródeł rękopiśmiennych z XVIII wieku, w którym w języku polskim upowszechnił się system dwuczłonowy. W zaborze austriackim i rosyjskim posiadanie nazwiska staje się wtedy prawnym obowiązkiem każdego mieszkańca. Według uznanych monografii [8, s. 7; 10, s. 46] na przełomie XVIII i XIX wieku ukształtowała się także ukraińska antroponimia. Zatem w miejscu wcześniej

spotykanych osobowych formuł identyfikacyjnych, na Kresach pojawiają się nowe określenia, często narzucane przez władze, bądź też pozostają stare formuły nieco przekształcone, jednak wszystkie mają być przekazywane z pokolenia na pokolenie jak współcześnie nazwiska. Lustracje to spisy inwentarzowe, określające daną osobę tak, jak nazywana jest w miejscu zamieszkania. W tym celu urzędnik osobiście udawał się do wszystkich, aby ściągnąć podatki. Zapisywał określenia osób i miejsce ich zamieszkania, stan cywilny, majątkowy, zajęcie, a także – uzasadnienie niemożności wnoszenia opłat. Ponieważ artykuł ten dotyczy nazwisk, XVIII-wieczne źródła rękopiśmienne stanowią dobry punkt wyjścia do prześledzenia zmian zwyczajów nazewniczych aż po identyfikację formuł deskrypcyjnych wykazanych w lustracjach z ich odpowiednikami, odnotowanymi we współczesnych słownikach antroponimicznych. W wyżej wymienionych lustracjach urzędnicy posługiwali się zróżnicowanymi formułami identyfikacyjnymi określającymi mieszkańców, co pozwalało, m.in., na sprecyzowanie ich statusu, np. wśród nazwisk z sufiksem *-ski/-cki*: *Dębowski, Gurowski, Jurkowski, Kurowski, Lukowski, Łepynski, Michałowski, Podgajski, Rawicki, Rogowski, Runowski, Złoczewski*, trzy poprzedzone zostały skrótami: *W JmP, JP*. W formułach identyfikacyjnych: *Aleksander Slosars Skarbowy Liber* oraz *Taraski Aptekarz*, wyszczególniono zajęcie danych osób zapisane wielką literą. Urzędnik sporządzał wykaz umożliwiający pobór podatków, często używając potocznych określeń osób. Dowodzi tego niejednolitość formuł identyfikacyjnych, bowiem urzędnik tak zapisywał dane, aby móc najszybciej odnaleźć konkretnego mieszkańca. Na uwagę zasługuje wyodrębnienie tylko narodowości żydowskiej, inne – nie były precyzowane. Chciałabym tu odnieść się do faktu, że Żydzi byli zawsze w lustracjach dokładnie określani przez podanie ich narodowości. Nie spotkałam w lustracjach określenia Ukraińiec, Polak, bo koegzystowali oni na terenach Rzeczypospolitej od wieków, natomiast Żydzi, jak wnioskuję z ciągłego podkreślania ich narodowości, byli oceniani jako obcy. Możliwe, że często zmieniali miejsce pobytu, a brak stałego, dziedzicznego określenia uniemożliwiał ściągnięcie podatków.

Nazwiska właścicieli domów kończą się na *-ski* (*Bajkowski, Chorostkowski, Cziekliński, Jemieliński, Gosliczki*), są też inne określenia ich mieszkańców (*Barwierz, kowalczyk*). Najliczniej w lustracjach wystąpiły dwuelementowe formuły identyfikacyjne mieszkańców miast nieposiadających nieruchomości i zapisanych jako niezalegający z podatkami, złożone z imienia

chrzestnego oraz określenia dodatkowego [5, s. 9]. Należą do nich zapisy w brzmieniu ukraińskim, np. *Szczerzni Chromi, Hrycko Hasiuk, Michajło Maletucz, Jacob Niewtojko, Jurko Piekarczowicz*. Wyodrębniłam imiona z formacją patronimiczną utworzoną od dodatkowych określeń ojców za pomocą sufiksów *-enko, -ko, -owicz, -'uk*. Spotkałam dwa zapisy formuł identyfikacyjnych typu: imię z etnonimem, por.: *Korc Turczynenko, Iwanko Rusek*.

Mniej liczne są zapisy w brzmieniu polskim, por.: *Andrzej Bukowski, Jan Chmiel, Stanislaw Chmiel, Stanislaw Ciołek, Jan Kirhlicz, Jan Magwicz, Jan Ridzowski*. W analizowanym materiale wystąpił sufiks *-ski, -icz, -ek* w formułach głównie odapelatywnych. Uwzględniłam również imię z etnonimem: *Jan Mazur*.

W wyekscerpowanym materiale nazwy posiadaczy rozmaitych dóbr mają formę Gen. Sg.: *Stanisława Swietha, Woyciecha Jakimowskiego, Wawrzyńca Chmiela, Stanisława Luberka, Wawrzincza Nogaia*.

Wśród określeń jednoelementowych, z uwagi na rodzaj leksemu pełniącego funkcję nazewniczą, wydzieliłam następujące grupy: imiona polsko-łacińskiego pochodzenia w formie pełnej lub deminutywnej: *Wawrzyniec, Adamek, Sebastian* oraz imiona cerkiewno-ruskiego pochodzenia w formie deminutywnej: *Iwanko, Lewko*. Wystąpiła jedna formuła identyfikacyjna w formie nazwy odmiejscowej jednoelementowej: *Olchowski*. Formom odojcowskim towarzyszy sufiks *-ov*: *Abramow, Chaimczow, Kowalczykow, Kozaczow* oraz sufiks *-in*: *Piethniczczin*. Wśród jednoelementowych – były także nazwy w Gen. Sing., np. *Jeozierowskiego, Godliczkiego, Włodeiowskiego*, pochodzące od form z sufiksem *-ski*.

Podstawową formułą nazewniczą służącą do identyfikacji osób np. w Barze w XVIII wieku były nazwy składające się z imienia i określenia dodatkowego, obok których występowały nazwy jednoelementowe oraz nieliczne przykłady nazw trójelementowych (por. *Moseczko Wolczkow Zid*). Deskrypcje takie mogły zawierać także więcej elementów, np. *Hrehory Syn Michała a wnuk Chwedora*.

W słownikach antroponimicznych potwierdzone są dość liczne określenia (pochodzące z lustracji) wykonawców zawodu, które w procesie proprializacji stały się nazwiskami: *Czobotar* (por. ukr. czobotar, pol. szewc) i *Szwiec* (por. współ. szewc), *Garncarz, Kowal, Kramarz, Krawiec, Kuśnierz, Łucznik, Studniarz*. Jednak już podczas lustracji były pisane wielką literą i stawiane po imieniu. Nie zawsze konsekwentnie – tu przykładem jest określenie *Kowal*,

napisane dwukrotnie wielką i dwukrotnie małą literą. Ponieważ spis sporządzony został przez jedną osobę, warto zwrócić uwagę na formułę: *Groc kowal, Juskowski kowal*. W tej postaci *Juskowski* i *Groc* są nazwiskami, natomiast *kowal* – określeniem ich zajęcia. Pozostali mają podane imiona i określenie *Kowal* zapisane wielką literą. Obecnie nazwisko *Kowal* w języku polskim i ukraińskim różni się jedynie akcentem (por. pol. *Kówal* i ukr. *Kováľ*’).

Część rzemieślników nosi imiona w brzmieniu ukraińskim: *Gnaczo, Iwan, Makar, Nestor, Olexiei, Pawlo, Wasyl*, natomiast *Jozef, Pawel, Stasz, Tomas* – to imiona w brzmieniu polskim. Charakterystyczne dla języka polskiego są formuły identyfikacyjne typu: *Pawel Kuszniarz, Tomas Garncarz, Jacob Kowal, Jacob Studniarz*. Z kolei dla języka ukraińskiego typowymi formułami są: *Jaczko Krawiecz, Bohdaniec Czobotar(z), Gnaczo Dziesiatnik*.

Cechy ruskie wystąpiły w określeniach wykonawców zawodów, np.: *Czobotarz* (ukr. leksem), *Dziesiatnik* (por. pol. *dziesiętnik*), *Zolotarz* (wsł. cecha fonetyczna – pełnogłos), ale i polskie *-arz* zamiast spodziewanego *-ar* w wygłosie, co czyni formy: *czobotarz, zolotarz* hybrydalnymi. Zapis określenia *Dziesiatnik* bez nosowości jest zapewne odbiciem ogólnej tendencji, charakterystycznej dla kresów, do usuwania z systemu fonemów *ę* i *o* (*a*). Jeżeli jednak odniesiemy się do wyżej wymienionych przykładów jako do niewielkich różnic w pisowni, to należy nadmienić, że często o formie decydowała proveniencja zapisującego.

W spisie wystąpili także żołnierze. Do formuł hybrydalnych należą tu zestawienia: *Iwan Grziszniak* (imię w brzmieniu ukr. i sufiks *-ak*) i *Piotr Pohercznik* (imię w brzmieniu pol. i sufiks *-ik* oraz *h* w miejscu prśl.* *g* w określeniu dodatkowym, zapisanym wielką literą).

Analiza materiału wyraźnie wykazuje, że wśród kobiet znaczenie miały wdowy, które po śmierci męża płaciły podatki, bo dziedziczyły po nim, por.: *Romanicha Glusa Wdowa, dimicha Wdowa* (por. ukr. im. m. *Dmytro*, pol. *Dymitr*), *Xenka Wdowa* (por. im. ż. *Ksenia*), *Malanka Wdowa* (por. wsł. im. ż. *Melanija, Malana*, pol. *Melania*), *Ohrinka* (por. *Hryn*’, deminut. forma ukr. im. m. *Hryhoryj*, pol. im. m. *Grzegorz*) *Wdowa, Proporniczka Wdowa, Nasta* (por. im. ż. *Nastasja*, pol. *Anastazja*) *Wdowa Uboga* – podanie statusu majątkowego „uboga” i brak formy odmeżowskiej wskazuje na długie wdowieństwo. Formuła identyfikacyjna określająca kobiety, złożona z trzech elementów, czyli: imienia chrzestnego w formie deminutywnej, określenia stanu cywilnego i statusu majątkowego, występowała w XVIII wieku bardzo

rzadko, bo np. pod tytułem *Ubodzi* urzędnik zapisał: *Danczicha, Popadia, Jacobiecz Sthari, Ohrinka* Wdowa, *Marczin*. Uwzględniono także wśród nich *Popadię*, czyli żonę popa.

Spotyka się formy marytonimiczne z sufiksem *-owa* powstałe od imion męskich: *Emelianowa* Wdowa (por. ukr. im. m. *Jemelian*, pol. *Emilian*), *Michnowa* Wdowa (por. *Mychno*, deminut. forma ukr. im. m. *Mychajło*, pol. *Michał*), *Sienkowa* wdowa (por. wsł. im. m. *Semen*, deminut. forma: *Sienko*, pol. *Szymon*), *Stepanowa* Wdowa (por. ukr. im. m. *Stepan*, pol. *Stefan*). Wystąpiła także forma marytonimiczna z sufiksem *-owa* od nazwiska: *Wolowiczowa* Wdowa (tu: forma z pełnogłosem).

Wyróżnione przez określenie narodowości zostały następujące kobiety: *Czirnla Zidovka, Zilnicza Zidovka, Chawka Zidovka, Koszcina Zidowka, Biskowa* Zidowka Urzędnik zapisał w dwóch ostatnich formach sufiksy *-ina* oraz *-ova*.

Formy marytonimiczne z sufiksem *-owa* utworzone od imion mężów występują w spisach zarówno w brzmieniu ukraińskim (por. *Olexciowa, Chweda Iwanowa, Hliebowa, Makarowa*), jak i w polskim (*Jacobkowa, Christoffowa, Michalowa, Andrzejowa, Marcziszowa*).

Z sufiksem *-icha* wystąpiły: *Makaricha* Wdowa (por. ukr. im. m. *Makar*, pol. *Makary*), *Pawlicha* Wdowa (por. ukr. im. m. *Pawło*, pol. *Paweł*), *Wasylich*a Wdowa [por. wsł. im. m. *Wasylij*; pol. *Bazyli*; często spotykany zapis łac. *B* jako odpowiednika cyrylickiej litery *V (B)*]. Napotkałam także jednoelementowe nazwy z sufiksem *-icha*: *Manczicha, Danczicha, Romanicha, dimicha*.

Z sufiksem *-ina* wyodrębniłam: *Chweda hrinczina* (por. *Hryn'*, deminut. forma ukr. im. m. *Hryhoryj*, pol. im. m. *Grzegorz*), *Petrina* (por. ukr. im. m. *Petro*, pol. *Piotr*) *Strzeliecz, Zacharczina* (por. wsł. im. m. *Zachary*, pol. *Zachariasz*).

Najmniej liczne są formy marytonimiczne z sufiksem *-owa* utworzone od odapelatywnych określeń: *Kozłowa, Podernowa*. Wystąpiła jedna forma z tym sufiksem, utworzona od nazwy miejscowości: *Żelechowa* (: *Żelechow*).

Obok przyjętych form bliskich współczesnym żeńskim nazwiskom, jak *Rudnicka, Strzalkowska*, zdarzają się określenia kobiet typu: *Woycieha Puchalska* (żona Wojciecha), czy pośrednio dotyczące kobiety – matki: *Jaszek* (Janek) *Strzelczowej* oraz formuła opisowa typu *Katharzina Malzonka ...pana Mikolaia Kowaczewskiego*.

Przymiotnikowa końcówka *-ej* słowa *pani* typowa w stp. dla Gen., D., Abl. Sg. (rzeczowników prasłowiańskich tematów deklinacji **-ja* dla rodzaju żeńskiego, por. *Paniei Miedzirzeczkiej*, *Paniei Therhlikowskiej*) wystąpiła w zapisach z końca XVIII wieku, a uważa się [2, s. 126], że do końca XVII wieku została wyparta przez końcówkę *-i*.

W lustracjach z XVIII w. wystąpiły formuły identyfikacyjne typu: *Sthepanowi de Zorawie*, *Martinus Zaręba*, *Justyn cum Rudeńko alias Rudenko*, imię słowiańskie *Siemowit* (książę Mazowiecki i Belzki) oraz *Szymko z Kłątew*. Pierwsze z nich świadczą o przywiązaniu do łacińskich formuł identyfikacyjnych, druga o kontynuacji tradycji nadawania imion słowiańskich, trzecia pełni funkcję czysto lokatywną (analityczne określenia odmiejscowe stosowane były w nazewnictwie chłopów i mieszczan). W lustracjach zapisywano podatników stosując bardzo różne formuły, np.:

– imię w brzmieniu ukraińskim: *Adrynszko*, *Andriuszowi*, *Demko*, *Dimithro*, *Fedirowi*, *Fedorowi*, *Hawryłowi*, *Ihnat*, *Iwan*, *Iwaszko*, *Jozip*, *Lazar*, *Marko*, *Niestor*, *Ostap*, *Pfedor*, *Phedor*, *Stepan*;

– imię w brzmieniu ukraińskim oraz określenie dodatkowe zapisane wielką literą, np.: *Pawło Iwanowicz*, *Tymosz Jewżeżuk*, *Iwan i Sthepan Lisowicz*, *Łesko Łetuniuk*, *Petro Siranczuk*, *Bohdan Wasiołkowski*;

– imiona w brzmieniu ukraińskim oraz określenie dodatkowe zapisane wielką literą w Nom. Pl.: *Iwan i Petro Hradiuki*; *Phedor*, *Riczko Jablonowsszczi*; *Iwan*, *Pawło Kierdanowczi*; *Pawel*, *Iwaszko*, *Pietro*, *Phedor Markuszowce*; *Iwasko*, *Petrun*, *Petranowczi*; *Dachno*, *Pachno*, *Josko*, *Ostapko Wolkowie(..)czi*; *Dimithro*, *Niestor*, *Iwachno Żelechowskij*;

– imię w brzmieniu ukraińskim, słowo *syn* (zapisane niekonsekwentnie wielką lub małą literą) oraz imię ojca w Gen. Sg., np.: *Iliasz Syn Chrycia*, *Iwan Syn Klima*, *Tymko syn Jacka*;

– imię w brzmieniu ukraińskim, s (czyli: syn) oraz imię ojca w Gen. Sg. oraz dodatkowe określenie ojca zapisane wielką literą w Gen. Sg.: *Iwan sJędrzeia Juraszkowego*, *Fedor s Jana Hocały*;

– imię w brzmieniu ukraińskim, słowo *syn* oraz imię ojca w Gen. Sg. oraz dodatkowe określenie ojca zapisane wielką literą w Gen. Sg. oraz imię dziadka: *Hrehory Syn Michała a wnuk Chwedora*;

– imię w brzmieniu polskim: *Jan*, *Macziei*, *Pawel*;

– imię w brzmieniu polskim oraz imię ojca w Gen. Sg. oraz dodatkowe opisowe określenie ojca zapisane małą literą: *Bazylego Iwaszkowego bezpotomnie zeszłego*;

– nazwisko w brzmieniu pol., np.: *Branicki, Czarnecki, Koniecpolski, Lubaczoski, Lubomirski, Olewiński*. Zwykle nazwiska te poprzedzał tytuł, np. JW., kasztelan, podstoli, wojewoda, łowczy. Jako pierwsza mogła występować nazwa zawodu czy stanowiska (por. *Sendziemiu grodzkiemu Chmielniezkiemu, Leśniczemu Kałuskiemu Danielowi Makowskiemu*) oraz np. *ekonom Libiszewskij, komisarz Chądżyńskij, Danileckij, Caracziowski, Kozłowski*;

– dwoje imion chrzestnych oraz nazwisko na *-skj*: *Jozef Benedykt Leszczyńskij, Stanisław Alexander Siekierzynskij*;

– imię w brzmieniu pol. oraz określenie dodatkowe z sufiksem *-skj/-ckj* bądź *-ski/-cki* zapisane wielką literą, występujące w różnych przypadkach i liczbach: *Jędrzeiowi y Janowi y Piotrowi Benkowskim, Mikołaiowi Bienkowskiemu, Lukas Biernaszewskij, Stanisław Brzezinskij, Jacub Czieplowski, Jan Czopnic, Jan Czosiczki, Andrzej Głogowski, Franciszek Gutowski, Mikolai Carapezowski, Caracziowski, Jan Glembowskij, Jakubem Leszczkowskim, Jerzi Mikolai Niemojewskiego, Jacub Niezabithowscij, Teodor Orzychowski, Jędrzeiowi Pegowskiemu, Florian Piaseckij, P. Mikolai Potockiego, Andrzej Rogowskij, Jakub Skomorowskij, Raphala Szieniewskiego, Pana Andrzeia Sziniewskiego, Michał Wołuckij, Jan Zamoyski, Bartosza Zawackiego, Stefan Zarzynskij, Bazyli Zawalskij, Stanisława Znamierowskiego*;

– imię w brzmieniu pol., określenie zapisane wielką literą z sufiksem *-skj, -ckj* oraz informacje dotyczące ojca: *Jędrzej Benkowskij s.Mikołaja, Jan Borzeckij syn Jana Borzeckiego, Jan Wołuckij syn Stefana, Stanisław Wołuckij syn Jana, Piotr Zawalskij syn Jędrzeja, Jan Zaniewski syn Felicjana Zaniewskiego*;

– imię w brzmieniu pol. oraz odapelatywne określenie zapisane wielką literą: *Antoni Borek, Alexander Pietruszka, Ludwik Wilga*;

– imię w brzmieniu pol. lub ukr. oraz zapisane wielką literą określenie w Nom. Pl.: *Michał s. Klima Baykiewicz, Jan s Matwija i Alexander s Ostapa Kosińscy, ..i Ilko sJana Makowieccy, sFedora Szumscy*;

– niejasne: *Matwij Iwaszkowy sJędrzeja* (może przysposobiony);

– formuły hybrydalne: imię w brzmieniu pol., określenie dodatkowe z cechami kresowymi, por. *Janowi Hocałowi, Jadam Jakunowskij, Jan Kliniewicz, Grzegorz Koszeluk, Jan Naliwajczuk, Stephani Steczko, Marcin Tywosz, Stanisław Woromiej*.

Lustracje wsi różnią się od lustracji miejskich występowaniem formuł opisowych, zawierających więcej niż trzy elementy. Odnoszą się one do relacji

rodzinnych, stanu cywilnego i majątkowego. Często opisane są w nich obowiązki, np. „łany sołeckie obrabiają” *Petro i Iwan Hradiuki*. Nie wszystkie zapisy wyróżniają się starannością i konsekwencją, np. w zakresie grafii: występowanie joty w wygłosie nazwisk męskich na *-skj, -ckj*, w śródgłosie zawsze i w wygłosie (czasem) zapisywanej jako *i, ł* przedstawiane jako *l*, częste wahania między zapisem *f i ph, c i cz, s i sz*.

Przy deskrypcji *Katharzina Malzonka ...pana Mikolaia Kowaczewskiego* nie wystąpiło nazwisko, tylko określenie, czyją małżonką jest Katarzyna. Zapewne dopiero jako wdowa miałaby nazwisko podane przy swoim imieniu jak inne wdowy (pani Katarzyna Kowaczewska) w lustracjach.

W poniższej tabeli podane są przykładowe określenia rzemieślników, przezwiska oraz etnonimy z lustracji, które w procesie proprializacji stały się nazwiskami. Zachowały się i funkcjonują do dziś, co potwierdzają słowniki antroponimiczne. Frekwencję dzisiejszych posiadaczy nazwisk przytaczam za słownikiem (9) a obecność w źródłach ukraińskich według (8 i 3).

<i>Określenia z lustracji</i>	<i>Słownik K. Rymuta</i>	<i>Słownik J. K. Red'ki</i>	<i>Słownik P. P. Czuczki</i>
Czobotar	1	+	–
Garncarz	1118	–	–
Kowal	18827	+	+
Kramarz	2403	+	+
Krawiec	12960	+	+
Kuśnierz	3741	+	+
Łucznik	60	–	–
Studniarz	554	–	–
Szewc	3589	Szewczyk, Szewczuk	Szewczyk, Szewczuk
Szwiec	852	+	+
Chromy	994	+	+
Chmiel	15263	+	+
Hasiuk	569	+	+
Kapustnik	10	Kapusnyk	Kapusia
Ciołek	5340	–	–
Luberek	37	–	–
Mazur	67696	+	+
Nogaj	2611	–	–
Rusek	6252	Rusak, Rusnak	Rusnak

Większość określeń z lustracji funkcjonuje obecnie w języku polskim i ukraińskim jako nazwiska. Formuły identyfikacyjne z XVIII wieku, zarówno jednoelementowe, jak i dwu-, trój- i czteroelementowe znajdują kontynuację w polskich i ukraińskich słownikach antroponimicznych z XIX i XX wieku, z tym, że prawie każde imię, przezwisko, określenie zawodu, czy miejsca zamieszkania, w procesie proprializacji stało się podstawą odrębnego nazwiska. Najwcześniej ustabilizowały się nazwiska magnackie i szlacheckie. Inaczej kształtowały się określenia chłopów i mieszczan, w których do imion dodawane były m.in. nazwy zawodów, stanowisk, przezdyska. Kobiety uzyskiwały nazwisko po mężu, z chwilą jego śmierci. Przyczyną wprowadzenia obowiązkowych, dwuczłonowych, dziedziczonych z pokolenia na pokolenie nazwisk był m.in. pragmatyzm (element „ekonomii” w języku). Zbyt długie, wieloelementowe deskrypcje sprzyjały pojawianiu się nieścisłości, pomyłek, a w konsekwencji zbyt małe w stosunku do oczekiwanych były kwoty uzyskiwane z uiszczenia podatków. Lustracje, które powstały w celach gospodarczych, dzięki różnorodności formuł identyfikacyjnych w nich zawartych, hybryd polsko-ukraińskich i ukraińsko-polskich, świadczą dziś o nierozzerwalnych związkach kulturowych, przejawiających się w dziedzinie onomastyki.

Bibliografia

1. Dąbrowska-Kamińska A. Nazwiska Polaków typu: „Dilny”, „Woronienko”, „Tetera” / A. Dąbrowska-Kamińska // Animizacja i apelatywizacja / pod red. Z. Abramowicz, E. Bogdanowicz. – Białymstok : Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, 2006. – S. 363 – 374,
2. Lehr-Spławiński T. Gramatyka historyczna języka polskiego / T. Lehr-Spławiński, Z. Klemensiewicz, S. Urbańczyk. –Warszawa : PWN, 1955.
3. Nazwiska z sufiksem -uk, -czuk w antroponimii polskiej na podstawie wybranych przykładów ze „Słownika nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku” Kazimierza Rymuta // Chrematonimia jako fenomen współczesności / pod red. Marii Biolik i Jerzego Dumy. – Olsztyn : Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2011. – S. 137 – 150.
4. Rymut K. Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku / K. Rymut. – Kraków, 2003.
5. Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych, cz.1: Odapelatywne nazwy osobowe / opr. A.Cieślikowa przy współudziale J. Szymowej i K. Rymuta. – Kraków, 2000.

6. Wolnicz-Pawłowska E. Osiemnastowieczne imiennictwo w dawnym województwie ruskim / E. Wolnicz-Pawłowska. – Warszawa, 1978.

7. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології / Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. – Х. : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.

8. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування / Р. Й. Керста. – К. : Наукова думка, 1984. – 162 с.

9. Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ / Ю. К. Редько. – Львів, 2007. – Т. 1 – 2.

10. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – К. : Наукова думка, 1977. – 235 с.

11. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Львів, 2005. – 703 с.

Анотація

У статті здійснено аналіз 400 особових назв. Серед них наявні антропоніми, в основах яких спостерігаються гібридні власні назви, що охоплюють апелятиви чи імена, типові для української та польської мов. Спосіб формування варіантів прізвищ ґрунтовно окреслено та з'ясовано.

Ключові слова: *антропонімія, дескриптивна (або ідентифікаційна) формула, особова власна назва.*

Аннотация

В статье сделан анализ 400 личных имен. Среди них зафиксированы антропонимы, в основах которых есть гибридные личные имена, которые объединяют апеллятивы или имена, типичные для украинского и польского языков. Способ образования вариантов фамилий тщательно описан и исследован.

Ключевые слова: *антропонимия, дескриптивная (или идентификационная) формула, личное имя собственное.*

Summary

The article contains a description of almost 400 surnames. This collection includes also hybrid formations which have in their base appellations or names characteristic for Ukrainian and Polish language. The ways of formation of the surname variants have been characterized and described.

Key words: *anthroponomy, descriptive formula, identifying formula, proper name.*